

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik
jurnalının redaksiya heyəti**

Baş redaktor

Sakit YAQUBOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Redaksiya heyəti:

Ziyad SƏMƏDZADƏ

iqtisad elmləri doktoru, professor
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü

Şahin SADIQOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Ədalət MURADOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Vahid NOVRUZOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Nazim İMANOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Süleyman QASIMOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Tahir BUDAQOV

tibb üzrə fəlsəfə doktoru

Azər ƏMİRASLANOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Mehman TAĞIYEV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Saleh MÖVLAMOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Aleksey PONOMARENKO

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent (Rusiya Federasiyası)

Roumen VESSELİNOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent (Amerika Birləşmiş Ştatları)

Alxan MANSUROV

məsul katib

***“Statistika xəbərləri” elmi-praktik jurnalının
rubrikaları***

Statistikanın inkişaf
strategiyası
və taktikası

Statistik təsnifatlar,
standartlar və
registrlər

Statistik müşahidə
metodları

Statistik məlumatların
toplanması, işlənməsi,
saxlanması və yayıl-
ması texnologiyası

İnformasiya şəbəkəsi,
məlumat bazası,
məlumat bankları

Statistik informasiya
sisteminin
təkmilləşdirilməsi

Milli Hesablar
Sistemi

Statistik tədqiqatlar

Statistika sahəsində
beynəlxalq əməkdaşlıq

Statistika:
xronika, informasiya

Bibliografiya:
yeni nəşrlər

Oxucuların rəy
və təklifləri

Statistika:
rəsmi sənədlər

Statistika:
metodoloji təminat
(metodoloji əlavələr)

Statistika:
faktlar və proqnozlar
(statistik əlavələr)

Оглавление

səh.

ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

<i>Шафига Мамедова</i> Возобновляемые источники энергии Азербайджана и их оценка.....	4
<i>Абульфаз Каримов</i> Развитие энергетики в Азербайджане-статистический обзор.....	12
<i>Самиддин Гасымов</i> Развитие домохозяйств в Нахчыванской Автономной Республике как основа предпринимательской деятельности.....	20
<i>Эльнур Рустамов</i> Роль рынка труда в сбалансированном социально-экономическом развитии регионов Азербайджана.....	32
<i>Севиндж Ахмедова</i> Эффективное использование ресурсов в устойчивом развитии страны.....	38
<i>Нурай Казымлы</i> Зангезурский коридор: новые возможности экономического развития региона.....	44

МЕТОДОЛОГИЯ

<i>Эльдар Гулиев, Натик Гурбанов, Фикрет Хосровлу</i> Некоторые проблемы и перспективы применения экологического маркетинга-менеджмента в Азербайджане.....	51
<i>Вагиф Кулиев</i> Нормативные и позитивные методологии в системе учета-отчетности.....	62
<i>Лейла Гаджиева</i> Комплексный анализ основных показателей конкурентоспособности туризма.....	74
<i>Вугар Ганбаров</i> Оценка конкурентоспособности страховых компаний.....	82

ПОКАЗАТЕЛИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ ПО ИТОГАМ ЗА ЯНВАРЬ-СЕНТЯБРЬ 2021 ГОДА

Макроэкономические показатели.....	92
Производство Валового Внутреннего Продукта.....	94
Средства , направленные на основной капитал по финансовым источникам.....	94
Средства, направленные на основной капитал по отраслям экономики.....	95
Структура продуктов оборота розничной торговли.....	96
Кредитные вложения в экономику.....	96
Доходы государственного бюджета.....	96
Расходы государственного бюджета.....	97
Грузооборот в транспортном секторе, млн. тон-км.....	97
Грузооборот в транспортном секторе, млн. пассажиро-км.....	98
Показатели внешней торговли Азербайджана со странами-партнерами.....	98
Экспорт важных видов продукции.....	99
Импорт важных видов продукции.....	100

ИЗ СТРАНИЦ ИСТОРИИ СТАТИСТИКИ АЗЕРБАЙДЖАНА

Гиндин Александр Моисеевич (к 120-летию со дня рождения).....	101
Правила предоставления статей.....	102

UOT: 338

DOI: 10.338.70/2413-6557-2021-7-4-4-11

AZƏRBAYCANIN BƏRPA OLUNAN ENERJİ MƏNBƏLƏRİ VƏ ONLARIN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

Şəfiqə Məmmədova

Sumqayıt Dövlət Universiteti

Dünya iqtisadiyyatı və marketing kafedrasının dosenti, i.f.d.

AZ5008, Azərbaycan, Sumqayıt, 43-cü məhəllə

e-poçt: shafigha_mammadova@mail.ru

Açar sözlər: bərpa oluna enerji mənbələri, milli sərvət, elektrik enerjisi, potensial güc, istehsal, külək, günəş və bioenerji, qiymətləndirmə.

Ключевые слова: возобновляемые источники энергии, национальное богатство, электроэнергия, потенциальная энергия, производство, ветер, солнечная и биоэнергетика, оценка.

Key words: renewable energy sources, national wealth, electricity, potential energy, production, wind, solar and bioenergy, assessment.

Şəfiqə Məmmədova

Azərbaycanın bərpa olunan enerji mənbələri və onların qiymətləndirilməsi

Xülasə

Məqalədə göstərilir ki, ilkin enerji sistemi kimi ənənəvi enerji mənbələrinə nisbətən alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrini gələcəkdə ölkənin milli sərvətinin və enerji potensialının artırılmasında mühüm amil kimi dəyərləndirmək olar. Məqalədə Azərbaycanın bərpa olunan enerji mənbələrinin, o cümlədən, küləyin, günəşin, bioenerjinin mövcud və gələcək potensialı, onlardan istifadə istiqamətləri tədqiq olunmuşdur. Milli sərvətin yaradılması, artırılması və dəyərləndirilməsində bərpa olunan enerji mənbələrinin rolunun müəyyən edilməsi məqsədilə, onların proqnoz-potensial güclərinin illik enerji istehsalı hesablanmış və dəyərləndirilmişdir. Bundan başqa ölkədə bərpa olunan enerji mənbələrinin perspektiv istifadə istiqamətlərinə də baxılmışdır.

Шафига Мамедова

Возобновляемые источники энергии Азербайджана и их оценка

Резюме

Альтернативные и возобновляемые источники энергии, по сравнению с традиционными источниками энергии, такими как первичная энергия, можно рассматривать как важный фактор в увеличении национального богатства и энергетического потенциала страны в будущем. В статье исследуются вопросы текущего и будущего потенциала возобновляемых источников энергии Азербайджана, включая ветровую, солнечную, биоэнергетику, а также направления их использования. Чтобы определить роль возобновляемых источников энергии в создании, увеличении и оценке национального богатства, было рассчитано и оценено годовое производство энергии, исходя из их прогнозно-потенциальной мощности. Кроме того, были рассмотрены направления перспективного использования возобновляемых источников энергии в стране.

Shafiga Mammadova

Renewable energy sources of Azerbaijan and their evaluation

Summary

Alternative and renewable energy sources, compared to traditional energy sources such as the primary energy system, can be regarded as an important factor in increasing the country's national

wealth and energy potential in the future. The article examines the current and future potential of renewable energy sources in Azerbaijan, including wind, solar, bioenergy, as well as directions of their use. In order to determine the role of renewable energy sources in the creation, increase and assessment of national wealth, the annual energy production of their projected potential capacity was calculated and estimated. In addition, the directions of the prospective use of renewable energy sources in the country were considered.

Ədəbiyyat

1. 2005-2015-ci illərdə istilik-enerji kompleksinin inkişafına dair Dövlət Proqramı // Bakı: - 2004.
2. Bərpa olunan enerji mənbələri üzrə Milli Strategiya // Bakı-2011.
3. Углубленный обзор политики Азербайджана в области энергоэффективности. // Секретариат энергетической Хартии. Баку:-2013, -123с.(www.encharter.org)
4. International Renewable Energy Agency – IRENA // Renewable Capacity statistics.-Abu Dhabi / United Arab Emirates - 2021.-64 p
5. Məmmədov C. Alternativ və bərpa olunan enerji mənbələri və onun üstünlükləri / C.Məmmədov.- Bakı:- www.science.gov.az. -2021.
6. Azərbaycan Respublikası, Energetika Nazirliyi: // [https://minenergy.gov.az/az/alternativ və bərpa olunan enerji /](https://minenergy.gov.az/az/alternativ%20v%C3%A9%20b%C3%A9rpa%20olunan%20enerji/)
7. United Nations “Transforming our World” the 2030 Agenda for Sustainable Development // [sdgs.un.org/2030 agenda](https://sdgs.un.org/2030%20agenda).
8. Azərbaycan 2030: Sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər // AR Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir. <https://prezident.az/articles/50474>
9. Elektrik enerjisinin ölkədaxili tariflərinin tənzimlənməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Tarif (Qiymət) Şurası // 28 noyabr 2016-cı il tarixli, 17№-li qərarı.
10. Report_ Water and Health-AZE-UNECE.
11. [thepresentation.ru / geografiya /](http://thepresentation.ru/geografiya/)
12. [minenergy.gov.az / uploads/energetika / alternativ / BOEM.pdf /](http://minenergy.gov.az/uploads/energetika/alternativ/BOEM.pdf)
13. [trend.az / azerbaijan / politics / 3341801.html](http://trend.az/azerbaijan/politics/3341801.html)
14. Pedro Martinez-Santos. Does 91% of the World’s population really have “Sustainable access to safe drinking water” // International Journal of Water Resources Development, - 2017,vol33. issue 4, p.514-533. [[http: // econpapers. repec.org / RePEc:eee:ecolec:v:33:y:2017:i:4:p:514-533](http://econpapers.repec.org/RePEc:eee:ecolec:v:33:y:2017:i:4:p:514-533)].
15. [http: // econpapers. repec.org/scripts / search](http://econpapers.repec.org/scripts/search)

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 27.09.2021

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 30.09.2021

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2021

AZƏRBAYCANDA ENERGETİKANIN İNKİŞAFI - STATİSTİK İCMAL

Əbülfəz Kərimov

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin
Energetika və ətraf mühit statistikasına şöbəsi müdirinin müavini
AZ1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: abulfaz.karimov@stat.gov.az*

Açar sözlər: enerji balansı, enerji məhsulları, istehsal, istehlak, ixrac.

Ключевые слова: энергетический баланс, энергопродукты, производство, потребление, экспорт.

Keywords: energy balance, energy products, production, consumption, export.

Əbülfəz Kərimov

Azərbaycanda energetikanın inkişafı - statistik icmal

Xülasə

Məqalədə energetika sektorunun mövcud vəziyyəti və inkişafı konkret rəqəmlər əsasında təhlil edilmişdir. Enerji məhsullarının istehsalı, istehlakı, ixracı, habelə alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrinə dair 2010-2020-ci illər üzrə dinamika sıralarından istifadə olunmuşdur. Dövlət proqramlarının və digər normativ sənədlərin energetika sektorunun inkişafına təsirinin əhəmiyyətinə, bununla yanaşı, son dövrlər dünyada aktual məsələlərdən biri olan enerji səmərəliliyi mövzusunda toxunulmuş və onun inkişaf perspektivləri qeyd edilmişdir.

Абульфаз Каримов

Развитие энергетики в Азербайджане-статистический обзор

Резюме

В статье анализируются вопросы текущего состояния и развития сектора энергетики на основе конкретных данных. Используются данные динамических рядов по производству, потреблению, экспорту энергетических продуктов, а также альтернативных и возобновляемых источников энергии за 2010-2020 годы. Подчеркнута важная роль принятия государственных программ и других нормативных актов для развития энергетики. Затрагиваются вопросы энергоэффективности и перспектив развития энергетики, которые, в последнее время, являются одними из самых актуальных в мире.

Abulfaz Karimov

Development of energy sector in Azerbaijan-statistical overview

Summary

The article analyzes the current state and development of the energy sector on the basis of the concrete figures. Time series for 2010-2020 were used for the production, consumption, export of energy products, as well as alternative and renewable energy sources. The importance of the influence of state programs and other regulatory documents on the development of the energy sector, at the same time, the topic of energy efficiency which recently became one of the actual issues in the world were touched upon and its development prospects were noted.

Ədəbiyyat

1. <https://ikisahil.az/post/iqtisadiyyati-guclu-olan-dovlet-her-sheye-qadirdir>

2. “Azərbaycanın energetikası”. Statistik məcmuə. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2021
3. <https://www.eia.gov/dnav/pet/hist/rbrteD.htm>
4. <http://www.eia.gov/dnav/ng/hist/rngwhhdd.htm>
5. <http://www.aera.gov.az/az/history/energetika-inkishaf> “Azərbaycanda elektroenergetikanın inkişaf tarixi”
6. <https://ourworldindata.org/grapher/per-capita-electricity-consumption?tab=table&time=2017..2018®ion=Asia>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 17.09.2021

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 23.09.2021

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2021

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASINDA EV TƏSƏRRÜFATLARININ İNKİŞAFININ ƏSAS ZƏMİNİ KİMİ SAHİBKARLIQ FƏALİYYƏTİ

Samiddin Qasimov

*Sumqayıt Dövlət Universitetinin doktorantı
AZ 5008, Sumqayıt şəhəri, 43-cü məhəllə, Bakı küçəsi 1
e-poçt: qsamiddin@mail.ru*

Açar sözlər: Naxçıvan Muxtar Respublikası, ev təsərrüfatları, sahibkarlıq mühiti, sahibkarlıq fəaliyyəti-özünüməşğulluq, sahibkarlıq fəaliyyəti-təhsil səviyyəsi.

Ключевые слова: Нахчыванская Автономная Республика, домохозяйства, бизнес-среда, предпринимательская деятельность-самозанятость, предпринимательская деятельность-уровень образования

Keywords: Nakhchivan Autonomous Republic, households, business environment, entrepreneurial activity-self-employment, entrepreneurial activity-level of education

Samiddin Qasimov

Naxçıvan Muxtar Respublikasında ev təsərrüfatlarının inkişafının əsas zəmini kimi sahibkarlıq fəaliyyəti

Xülasə

Məqalədə mikro təsərrüfat formaları şəklində fəaliyyətə başlayan ev təsərrüfatlarının zamanla müxtəlif mərhələlərdən keçərək sahibkarlıq fəaliyyətinə çevrilməsi prosesi araşdırılmış, bu prosesdə müəyyən edici xüsusiyyətə malik amillər nəzərdən keçirilmiş və bu (mikro) təsərrüfat formasının inkişafı istiqamətində müvafiq təkliflər verilmişdir.

Sahibkarlıq fəaliyyətinin mövcud imkanlarından istifadə etməklə ev təsərrüfatı üzvlərinə “mono” şəkildə iş qurmaq, bu qəbildən olan fəaliyyətlərin fərdlər tərəfindən sistemləşdirilməsi və qarşılaşdırılması ilə müqayisə etmək, statistik təhlil aparmaq kimi məsələlər araşdırılmışdır və tədqiqatın əhəmiyyəti göstərilmişdir.

Toplanmış və mühüm əlaqəli amillər əsasında ev təsərrüfatları üzrə sistemləşdirilmiş məlumatlar əsasında, xüsusən insanların fərdi gəlirləri və istehlak xərcləri, ailələrin iqtisadi baxımdan məşğulluğunun təmin edilməsi, müxtəlif alternativ mütərəqqi təşkilatı, tənzimləmə, maliyyələşdirmə və digər yollardan istifadə olunması, tələbatın ödənilməsi, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi nöqtəyi nəzərdən bu təsərrüfat formasının mütərəqqiliyi göstərilmişdir.

Regiondakı ev təsərrüfatlarının fəaliyyətinin fərqli istiqamətləri əsasında gəlir və ehtiyacların həqiqi səviyyələrinin dəqiqləşdirilməsi, alınan nəticələr əsasında səmərəlilik parametrlərinə uyğun müvafiq optimallaşdırma hesablamaları və əlverişli kəmiyyət-keyfiyyət göstəricilərinin müəyyən edilməsi tədqiq edilmişdir.

Самиддин Гасымов

Развитие домохозяйств в Нахчыванской Автономной Республике как основа предпринимательской деятельности

Резюме

В статье исследуются вопросы трансформации домашних хозяйств, начавших свою деятельность в форме микро хозяйствования, поэтапно, с течением времени, в предпринимательскую деятельность, рассматриваются факторы, определяющие этот процесс и вносятся соответствующие предложения по развитию данной (микро) формы фермерства.

Были изучены такие вопросы, как создание «монобизнеса» для членов домохозяйств, используя существующие возможности для бизнеса, сравнение и систематизация такой

деятельности отдельных лиц, проведение статистического анализа, а также подчеркнута важность исследования.

На основе собранных и систематизированных данных о домохозяйствах, основанных на важных факторах, в частности, личных доходах и потребительских расходах людей, обеспечении экономической занятости семей, использовании различных альтернативных прогрессивных организационных, регулирующих, финансовых путей, была показана прогрессивность этой формы хозяйствования с точки зрения удовлетворения спроса и обеспечения продовольственной безопасности.

На основе различных направлений деятельности домохозяйств в регионе были исследованы вопросы определения уровней их доходов и потребностей, на основе полученных результатов, соответственно параметрам эффективности, изучены соответствующие оптимизационные расчеты и благоприятные количественные и качественные показатели.

Samiddin Gasimov

Development of households in the Nakhchivan Autonomous Republic as a basis for entrepreneurial activity

Resume

The article examines the process of transformation of micro households into the entrepreneurial activity with the passage of time, reviews the factors that determine this process, and offers relevant proposals for the development of this form (micro) of economy.

The issues as how to create a "monobusiness" for members of the household, using existing opportunities of entrepreneurial activity, how to compare and systematize these types of activities by individuals and how to conduct statistical analysis were studied and the importance of study was demonstrated.

The progress of this form of economy was demonstrated from the point of view of ensuring the economic employment of the families, in particular, personal income and consumer expenditures on the basis of collected and systematized data on households, based on important related factors, using various alternative progressive organizational, regulatory, financing and other means, meeting demand, providing food security.

Clarification of the actual levels of income and needs based on different areas of household activities in the region and determination of appropriate optimization calculations and effective quantitative and qualitative indicators relevant to the efficiency parameters based on the obtained results were studied.

Ədəbiyyat

1. Akın H.B. Küçük ve orta ölçekli işletmelerde yönetim ve organizasyon. Yüksek lisans tezi, Selcuk Universiteti, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995, 123 səh.
2. Ev təsərrüfatlarının büdcələri - [www: stat.gov.az/home farms budjet](http://www.stat.gov.az/home_farms_budjet)
3. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslük, Bakı, Çaşıoğlu, 1999, 684 səh.
4. Koçel T. İşletme yöneticiliği. İstanbul, Beta yayınları, Baskı 9, 2003.
5. Mahmudov C.İ. Biznes: əsasları, təşkili və idarə edilməsi. Dərs vəsaiti. Naxçıvan, İdeya, 2011, 272 səh.
6. Глухов В.В. Формы и модели управления финансами в домашнем хозяйстве. Проблемы учета и финансов, 2011, №1, стр. 3-10.
7. <http://www.in.nakhchivan.az/xeberler>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 21.06.2021

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 23.06.2021

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2021

AZƏRBAYCANIN REGIONLARININ TARAZLI SOSIAL-İQTİSADI İNKİŞAFINDA ƏMƏK BAZARININ ROLU

Elnur Rüstəmov

*İqtisadiyyat Nazirliyi İqtisadi İslahatlar Elmi-Tədqiqat İnstitutunun doktorantı
AZ 1011, Bakı şəhəri, Həsən bəy Zərdabi küçəsi 88a
e-poçt: elnur706@gmail.com*

Açar sözlər: əmək bazarı, iqtisadi regionlar, iqtisadi siyasət, məhsul buraxılışı, məşğul əhali.

Ключевые слова: рынок труда, экономические регионы, экономическая политика, выпуск продукции, занятое население.

Keywords: labor market, economic regions, economic policy, product output, employed population.

Elnur Rüstəmov

Azərbaycanın regionlarının tarazlı sosial-iqtisadi inkişafında əmək bazarının rolu

Xülasə

Məqalədə qeyd edilir ki, regional səviyyədə sosial-iqtisadi inkişafa nail olmaq üçün daima iqtisadi siyasəti təkmilləşdirməyə ehtiyac vardır. Burada bütün iqtisadi proseslərin mərkəzində əmək bazarı durduğundan bu sahənin tədqiqinə ehtiyacın olduğu vurğulanır. Məqalədə 2010-2019-cu illərdə iqtisadi rayonlar üzrə məşğul əhali və məhsul buraxılışı göstəricilərindən istifadə olunaraq mövcud vəziyyət təhlil edilmişdir. Göstərilmişdir ki, bütün iqtisadi proseslərin gələcək dövrdə də daima inkişafı üçün əmək bazarının tərkib hissələri ölkə regionları üzrə araşdırılmalı, çatışmazlıq olan hissələr isə daima inkişafa istiqamətləndirilməlidir ki, verilmiş iqtisadi qərarlar ölkənin regionlarının tarazlı inkişafına zəmin yaratsın. Bu təhlil həyata keçirilərkən beynəlxalq metodologiyalardan istifadə olunmuşdur.

Эльнур Рустамов

Роль рынка труда в сбалансированном социально-экономическом развитии регионов Азербайджана

Резюме

В статье отмечается, что для достижения социально-экономического развития на региональном уровне необходимо постоянное совершенствование экономической политики. Поскольку рынок труда находится в центре всех экономических процессов, подчеркивается также необходимость изучения этой области. В статье анализируется текущая ситуация по экономическим регионам за 2010-2019 годы с учётом использования показателей занятого населения и общего выпуска продукции. Для непрерывного развития всех экономических процессов в будущем и принятия решений в создании сбалансированного развития экономики страны, регионами должны производиться анализы компонентов рынка труда, приниматься меры по устранению недостатков и направленные на дальнейшее развитие экономики. При проведении этого анализа использовались международные методологии.

Elnur Rustamov

The role of the labor market in the balanced socio-economic development of the regions of Azerbaijan

Summary

The article notes that for the achievement of socio-economic development at the regional level it is necessary to constantly improve economic policy. Since the labor market is at the center of all economic processes, it is also emphasized the need to study this area. The article analyzes the

current situation in the economic regions for the years 2010-2019, taking into account the use of indicators of the employed population and the total output. For uninterrupted development of all economies. processes in the future and the adoption of decisions in creating a balanced development of the economy of the country regions should produce an analysis of the components of the labor market and the lack of them to pursue further economic development. International methods were used in conducting this analysis.

Ədəbiyyat

1. https://www.stat.gov.az/source/system_nat_accounts/az/034.xls
2. https://www.stat.gov.az/source/labour/az/001_1.xls
3. <https://www.economy.gov.az/article/state-programs/21429>
4. <http://edf.gov.az/uploads/Teqdimat/Hesabat%20Vebsayt%20Final.pdf>
5. <https://azexport.az/>
6. http://iqtisadiislahat.org/store//media/documents/diger/Rayonlarin_Investisiya_Reytingi_.pdf
7. <https://www.azstat.org/onlinedoc/d03102410.rar>
8. <http://xaricdetehsil.edu.gov.az/>
9. <http://www.e-qanun.az/framework/27284>
10. <http://www.e-qanun.az/framework/41320>
11. <http://edf.gov.az/>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 16.08.2021

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 20.08.2021

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2021

ÖLKƏNİN DAVAMLİ İNKİŞAFINDA ƏMƏK EHTİYATLARINDAN SƏMƏRƏLİ İSTİFADƏ

Sevinc Əhmədova

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Dayanıqlı inkişaf statistikasına şöbəsinin aparıcı məsləhətçisi,
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin magistrantı
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: sevinj.ahmadova@stat.gov.az*

Açar sözlər: əmək ehtiyatları, iqtisadi fəal əhali, milli iqtisadi inkişaf modeli, işsizlik, məşğulluq.

Ключевые слова: трудовые ресурсы, экономически активное население, модель национального экономического развития, безработица, занятость.

Keywords: labor resources, economically active population, national economic development model, unemployment, employment.

Sevinc Əhmədova

Ölkənin davamlı inkişafında əmək ehtiyatlarından səmərəli istifadə

Xülasə

Məqalədə əmək ehtiyatlarına dair məlumatlar verilmişdir. Ölkənin əmək ehtiyatlarından səmərəli istifadə və dayanıqlı iqtisadi inkişafının təmin edilməsi məqsədilə Milli İqtisadi İnkişaf Modeli, əmək ehtiyatları anlayışı, yeni iş yerləri, işsizlik və məşğulluqdan bəhs olunur. Qeyd olunmuşdur ki, ölkədə əmək ehtiyatlarından səmərəli istifadə edilməsinin planlaşdırılması onların milli iqtisadiyyatın sektorlar və regionlar üzrə bölüşdürülməsi və istifadə edilməsini, milli iqtisadiyyatın və qeyri-maddi istehsal sahələrinin işçi qüvvəsinə olan tələbatının müəyyən olunması və əhali məşğulluğunu, habelə az əmək sərf etməklə mənfəət əldə etmək üçün müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsini özündə birləşdirir.

Севиндж Ахмедова

Эффективное использование ресурсов в устойчивом развитии страны

Резюме

В статье проанализирована информация о трудовых ресурсах. Затрагиваются вопросы Национальной Модели Экономического развития, подготовленной в целях обеспечения эффективного использования трудовых ресурсов и устойчивого экономического развития страны, приводятся данные о новых рабочих местах, безработице и занятости. Было отмечено, что планирование эффективного использования трудовых ресурсов в стране включает в себя их распределение и использование по отраслям национальной экономики и регионам, определение спроса на рабочую силу, занятость, а также получение прибыли от нетрудоёмких работ.

Sevinj Ahmadova

Efficient use of resources in the sustainable development of the country

Summary

The article describes the data about labor resources. In order to ensure the efficient use of labor resources and sustainable economic development of the country, the National Economic Development Model, the concept of labor resources, new jobs, unemployment and employment are

discussed. It was noted that the planning of efficient use of labor resources in the country is relevant to their distribution and use by sectors and regions of the national economy, to determine the demand for labor force in the national economy and intangible production areas and employment, as well as the implementation of appropriate measures for low-wage earnings.

Ədəbiyyat

1. Əmək bazarı. Statistik məcmuə. Bakı 2020.
2. <http://dgtk.nmr.az/media/files/cde88643eea575802e3a9a3dc7136542.pdf>
3. Tofiq Hüseynov “Azərbaycanın milli iqtisadi inkişaf modeli: nəzəriyyə və praktika' Bakı 2015.
4. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 30 oktyabr tarixli Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş “2019–2030-cu illər üçün Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyası”.
5. “Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri: statistik icmal” Bakı 2020.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 20.08.2021

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 25.08.2021

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2021

ZANGAZUR CORRIDOR: NEW ECONOMIC DEVELOPMENT OPPORTUNITIES FOR THE REGION

Nuray Kazimli

Turkey Diyanet Foundation Baku Turkish Lyceum

AZ1022, Basti Bagirova str., Baku city

email: nuraykhalidgizi@gmail.com

Açar sözlər: Zəngəzur dəhlizi, kommunikasiya, yükdaşıma, iqtisadi təhlükəsizlik, yeni imkanlar.

Ключевые слова: Зангезурский коридор, коммуникация, груз, экономическая безопасность, новые возможности.

Keywords: Zangazur corridor, communication, freight, economic security, new opportunities.

Nuray Kazimli

Zəngəzur dəhlizi: region üçün yeni iqtisadi inkişaf imkanları

Xülasə

Məqalə hazırda açılması planlaşdırılan Zəngəzur dəhlizinin Azərbaycan, Türkiyə və region üçün yaradacağı iqtisadi imkanların təhlilinə həsr edilmişdir. Aparılan araşdırma zamanı əldə olunan nəticə ondan ibarətdir ki, Böyük Zəfərlə başa çatan Vətən Müharibəsindən sonra Naxçıvan Muxtar Respublikasının blokadadan çıxarılması üçün önəmli kommunikasiya vasitəsi olacaq Zəngəzur dəhlizi təkcə adı çəkilən bölgənin inkişafı üçün yeni imkanlar yaratmayacaq. Həmçinin, Azərbaycan vasitəsi ilə Avropadan Asiyaya yükdaşımaların həm daşıma xərcləri, həm də daşıma müddəti azalacaq. Eyni zamanda Azərbaycanın digər ərazilərindən də Türkiyəyə sərnəşin daşınması üçün quru yolu imkanı yaranacaq. Buna baxmayaraq Zəngəzur dəhlizinin Ermənistan ərazisindən keçməsi əlavə risklər yaradır. Buna görə də, formalaşan yekun qənaət ondan ibarətdir ki, Zəngəzur dəhlizinin işə salınması üçün sərf edilən vəsaitin itməməsi, dəhlizin təhlükəsiz və səmərəli kommunikasiya vasitəsinə çevrilməsi üçün iqtisadi təhlükəsizlik hədəfləri ilə uyğunlaşdırılması zəruridir.

Нурай Казимлы

Зангезурский коридор: новые возможности экономического развития региона

Резюме

Статья посвящена анализу экономических возможностей для Азербайджана, Турции и региона, которые открывает Зангезурский коридор. Вывод исследования заключается в том, что Зангезурский коридор, который станет важным средством сообщения для снятия блокады Нахчыванской Автономной Республики, не только создаст новые возможности для развития региона, но также будет способствовать сокращению как транспортных расходов, так и времени транспортировки из Европы в Азию через Азербайджан. В то же время, станет возможным функционирование наземного транспорта в Турцию из других частей Азербайджана. Однако, прохождение Зангезурского коридора через Армению создает дополнительные риски. Таким образом, окончательный вывод таков: чтобы не потерять средства, потраченные на открытие Зангезурского коридора, необходимо привести его в соответствие с целями экономической безопасности, чтобы коридор стал безопасным и эффективным средством коммуникации.

Nuray Kazimli

Zangazur corridor: new economic development opportunities for the region

Summary

The article is devoted to the analysis of the economic opportunities that the Zangazur corridor, which is currently planned to open, will create for Azerbaijan, Turkey, and the region. The study concludes that the Zangazur corridor, which will be an important means of communication to lift the blockade of the Nakhchivan Autonomous Republic after the II Garabagh War, will not only create opportunities for the development of the region. Also, transportation costs and time from Europe to Asia via Azerbaijan will be reduced. There will be an opportunity for land transportation to Turkey from other parts of Azerbaijan. However, passing of the Zangazur corridor through the territory of Armenia creates additional risks. In order not to lose the funds spent on the launch of the Zangazur corridor and to make the corridor a safe and effective means of communication it is necessary to align it with economic security goals.

Literature

1. K.Aslanli, Z.Ismayil, R.Aghayev, A.Mehtiyev. Assessment of economic and export diversification - Azerbaijan // Revenue Watch Institute, Country Report, 2013
2. M.Huseynova. "Actual aspects of world experience in the organization and development of transport and logistics system" "News of ANAS Economic Series" magazine, issue 2020-6, Baku, 2020.
http://economics.com.az/images/fotos/xeberler_pdf/2020_6/21.Melahet.pdf
3. A.Hasanli. Economic diversification in Azerbaijan as an important factor of economic security. Baku, 2021.
https://gencalimler.az/uploads/Genc_Tedikatci_2021_N1.pdf
4. R.Bakhshaliyev. Azerbaijan is becoming the most efficient logistics center in Eurasia. Baku. 2018.
<http://www.anl.az/down/meqale/azerbaycan/2018/may/592700.htm>.
5. B.Khasiyev. Classification of regional transport and logistics infrastructure. 2016.
http://www.elibrary.az/docs/jurnal/jrn2016_782.pdf.
6. A.Asadov. The development of the transport sector will be further accelerated.
<http://economics.com.az>
7. Strategic Roadmap for the development of logistics and trade in the Republic of Azerbaijan. Approved by the Decree of the President of the Republic of Azerbaijan dated December 6, 2016
8. Nakhchivan Autonomous Republic Review Report
https://www.serka.gov.tr/assets/upload/dosyalar/1584178601699_nahcivan.pdf
9. Comment by Amina Bayramova, Analyst at the Center for Economic Reform Analysis and Communication
http://ereforms.gov.az/files/article/pdf/en/1e52c5176b688822f16363ef15d10a1d.pdf?fbclid=IwAR2_zUN9acLO0xN9Ih3Oex_JWzPoBhabC1iKkItWY
10. Strategic Roadmap for the development of logistics and trade in the Republic of Azerbaijan
https://monitoring.az/assets/upload/files/e824ee9617e28fa6af18488be1d31367.pdf?fbclid=IwAR0LfVPc6JGAqz_t8F5R8LDCnEh7k2rNH1uP4Mt9P-boL4
11. Interview with economist Vugar Bayramov
<https://apa.az/az/xeber/infrastruktur/Vuqar-Bayramov-Zngzur-dhlizi-region-ucun-strateji-hmiyyt-malik-olacaq-636057>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 29.09.2021

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 04.10.2021

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2021

**НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИМЕНЕНИЯ
ЭКОЛОГИЧЕСКОГО МАРКЕТИНГА-МЕНЕДЖМЕНТА В АЗЕРБАЙДЖАНЕ**

Эльдар Гулиев

Азербайджанский государственный экономический университет (UNEC)

Русская экономическая школа

Доцент кафедры «Экономика», доктор философии по экономике

A3 1072, город Баку, улица Гасана Алиева 135

e-почта: eldargeorgia1948@mail.ru

Натик Гурбанов

Азербайджанский государственный экономический университет (UNEC)

Русская экономическая школа

Доцент кафедры «Экономика», доктор философии по экономике

A3 1072, город Баку, улица Гасана Алиева 135

e-почта: qurbanovnatiq40@cmal.com

Фикрет Хосровлу

Азербайджанский государственный экономический университет (UNEC)

Русская экономическая школа

Преподаватель кафедры «Экономика»

A3 1072, город Баку, улица Гасана Алиева 135

e-почта: kh.fikret@cmal.com

Açar sözlər: marketing, menecment, ekologiya, ekoloji problemlər, ətraf mühit, ətraf mühitin qorunması, ekoloji təhdidlərin çözülməsi.

Ключевые слова: маркетинг, менеджмент, экология, проблемы экологии, окружающая среда, охрана природы, упреждение экологических угроз.

Keywords: marketing, management, ecology, environmental problems, environment, nature protection, prevention of environmental threats.

Eldar Quliyev, Natiq Qurbanov, Fikrət Xosrovlu
Azərbaycanda ekoloji marketing-menecmentin tətbiqinin
bəzi problemləri və perspektivləri

Xülasə

Məqalə təbii ətraf mühitin vəziyyəti ilə əlaqədar problemləri, çağırışları və təhdidləri ortaya qoyur. Araşdırmalar göstərir ki, dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən lazımi tədbirlər görülməzsə, təkcə Azərbaycan Respublikasının əhalisi deyil, gələcəkdə bütün bəşəriyyət ekoloji vəziyyətin mənfi təsirləri ilə üzləşə bilər.

Məqalə müəllifləri, xüsusən də kapitalist iqtisadi sistem dövründə, ekoloji vəziyyətlə əlaqəli problemlərin artmasının əsas səbəblərini açıqlayaraq qeyd edirlər ki, əgər dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlar bu istiqamətdə lazımi tədbirlər görməsələr dünya əhalisi bu təhdidlərlə daha tez-tez rastlaşacaq.

Müəlliflər problemləri həll etmək, habelə ətraf mühitin yaratdığı çətinlikləri və təhdidləri gözləmək və azaltmaq üçün cavab tədbiri olaraq, nisbətən yeni bir elmin - ekoloji marketing-menecmentin imkanlarından istifadə etməyi təklif edirlər.

Sosial yönümlü ekoloji marketinq-menecmentə görə, ətraf mühitdəki disbalansı tez və təsirli şəkildə aradan qaldırmaq üçün bu fəaliyyətlərin maliyyələşdirmə mənbələrini tapmağa yönəlmiş təşkilati və iqtisadi tədbirləri hər yerdə gücləndirmək lazımdır.

Эльдар Гулиев, Натик Гурбанов, Фикрет Хосровлу
Некоторые проблемы и перспективы применения экологического
маркетинга-менеджмента в Азербайджане

Резюме

В статье раскрываются проблемы, вызовы и угрозы, связанные с состоянием окружающей природной среды. Исследования показывают, что если со стороны государств и международных организаций не будут предприняты соответствующие меры, то не только население Азербайджанской Республики, но и все человечество, в будущем может столкнуться с негативами, исходящими от экологической обстановки.

Авторы статьи приводят основные причины усугубления проблем, а также возрастания вызовов и угроз, связанных с экологической обстановкой в особенности в период капиталистической системы хозяйствования.

В качестве ответных мер для разрешения проблем, а также упреждения и смягчения вызовов и угроз, исходящих от окружающей среды, авторы предлагают пользоваться возможностями относительно новой науки – экологическим маркетингом-менеджментом.

В целях ускоренного и эффективного устранения дисбаланса в экологии, как считает социально ориентированный экологический маркетинг-менеджмент, необходимо повсеместно усиливать организационно-экономические мероприятия, направленные на поиск источников финансирования расходов на эти мероприятия.

Eldar Guliyev, Natik Gurbanov, Fikret Khosrovlu
Some problems and prospects of applying environmental
marketing management in Azerbaijan

Summary

The article reveals the problems, challenges and threats associated with the state of the natural environment around us. Studies show that not only the population of the Republic of Azerbaijan, but also the entire humanity may face the negatives coming from the environmental situation at an increasing pace in the future, if appropriate measures are not taken by states and international organizations.

The authors of the article cite the main reasons of the intensification of problems, associated with the environmental situation, especially during the capitalist economic system and note that the world population will encounter with these threats more frequently if states and international organizations do not take appropriate measures.

As a response to solving problems, as well as anticipating and mitigating challenges and threats emanating from the environment, the authors suggest using the opportunities of a relatively new science – environmental marketing – management.

In order to accelerate and effectively eliminate the imbalance in the environment, according to socially oriented environmental marketing management, it is necessary to strengthen organizational and economic measures aimed at finding sources of financing for these activities everywhere.

Литература

1. Mahmudov C.M. Ekologiya. (Mühazirələr toplusu). Bakı: "Nurlan", 2007, 319 səh.
2. Коробко, В.И. Экологический менеджмент. Учеб. пособие. Гриф УМЦ «Профессиональный учебник». / В.И. Коробко. - М.: ЮНИТИ, 2013. - 279 с.
3. Котлер Ф. Маркетинг-менеджмент: экспресс-курс, 2-е изд. СПб.: Питер, 2006. 896 с.
4. Резник Г.А. Экологический маркетинг: проблемы и перспективы развития: моногр. / Г.А. Резник, А.А. Малышев. – Пенза: ПГУАС, 2014. – 144 с.

5. Прокопенко О.В., Осик Ю.И. Экологический маркетинг: Учеб. пособие. - Караганда-КарГУ, 2015. - 208 с.
6. https://files.preslib.az/projects/azereco/ru/eco_m1_6.pdf
7. https://aif.ru/society/history/tayna_10_minut_polyota_o_chyom_gagarinu_prikazano_bylo_molchat
8. www.eco.gov.az
9. WWW.stat.gov.az

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 28.09.2021

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 01.10.2021

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2021

UÇOT–HESABAT SİSTEMİNDƏ NORMATİV VƏ POZİTİV METODOLOGİYALAR

Vaqif Quliyev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

“Mühasibat uçotu və audit” kafedrasının dosenti, i.ü.f.d

AZ 1001, Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi 6

e-poçt: vaqifquliyev.unec@ gmail.com

Açar sözlər: Normativ yanaşma, pozitiv yanaşma, nəzəriyyə, metodologiya, mühakimələr, faktlar, aprior, aposterior, aktiv.

Ключевые слова: Нормативный подход, позитивный подход, теория, методология, суждения, факты, априор, апостериор, актив.

Keywords: Normative approach, positive approach, theory, methodology, judgments, facts, a priori, aposteriori, asset.

Vaqif Quliyev

Uçot- hesabat sistemində normativ və pozitiv metodologiyalar

Xülasə

Məqalədə fəlsəfi nöqteyi-nəzərdən normativ və pozitiv yanaşmaların semantikasını və pragmatikasını tədqiq edilir, iqtisadi nəzəriyyədə və mühasibat uçotunda həmin yanaşmalara olan baxışlar araşdırılır. Tədqiqatın əsas məqsədi - uçot-hesabat sistemində aktivlər və maliyyə hesabatının digər elementləri üzrə standartların və qaydaların işlənilib hazırlanması zamanı tətbiq olunan normativ və pozitiv yanaşmaların (metodologiyaların) rolu və əhəmiyyətini qiymətləndirməkdir. Tədqiqat nəticəsində sübut edilir ki, müasir uçot-hesabat sistemini tənzimləyən konseptual əsaslar, standartlar aktivlər və digər elementlər barədə informasiya formalaşdırılmasında bilavasitə normativ yanaşmadan çıxış edirlər və bu yanaşma çərçivəsində tətbiq edilən qaydalar və metodlar yalnız korporativ maraqları əks etdirir. Əsaslandırılır ki, normativ yanaşma cəmiyyət maraqları ilə korporativ maraqları qarşılıqlı surətdə nəzərə almaqla tətbiq edilməlidir. Maliyyə uçotu və hesabatında hər hansı tərif formulə edilərkən, ya da metodoloji qayda təsbit olunarkən yalnız empirik faktlar əsasında yürüdülməli mühakiməyə deyil, həmçinin rəşional epistemologiyanın gücünə də arxalanmaq lazımdır.

Вагиф Кулиев

Нормативные и позитивные методологии в системе учета-отчетности

Резюме

В статье, с философской точки зрения, исследуются семантика и прагматика нормативного и позитивного подходов, рассматриваются сложившиеся в экономической теории и бухгалтерском учете взгляды на эти подходы. Основная цель исследования – оценка роли и значения нормативного и позитивного подходов (методологий) в разработке стандартов и правил по выработке учетно-отчетной информации об активах и других элементах. Исследованием доказывається, что концептуальная база, стандарты, регулирующие современную систему учета-отчетности, демонстрируют непосредственно нормативный подход к формированию информации об активах и других элементах, а применяемые в рамках такого подхода правила и методы отражают только корпоративные интересы. Обосновывается, что нормативный подход должен применяться с учетом интересов как корпораций, так и общества в целом. При формулировании в финансовом учете и отчетности любого определения или методологического правила необходимо полагаться не только на эмпирические суждения, но и на силу рациональной эпистемологии.

Vagif Guliyev

Normative and positive methodologies in the accounting-reporting system

Summary

The article examines the semantics and pragmatics of normative and positive approaches from a philosophical point of view, examines the views on these approaches prevailing in economic theory and accounting. The main objective of the study is to assess the role and importance of normative and positive approaches (methodologies) applied in the development of the standards and rules on assets and other elements financial reporting in the accounting-reporting system. The study proves that the conceptual foundations, standards governing the modern accounting and reporting system directly demonstrate a regulatory approach to the formation of information about assets and other elements, and the rules and methods applied within this approach reflect only corporate interests. It is substantiated that the regulatory approach should be applied taking into account the interests of both corporations and society as a whole. In formulating any definition or methodological rule in financial accounting and reporting, it is necessary to rely not only on empirical judgment, but also on the power of rational epistemology.

Ədəbiyyat

1. Поппер К. Логика и рост научного знания. Избранные работы. Переводы с английского. Москва, «Прогресс», 1983 – 603 с.;
2. Фейерабенд Пол. Избранные труды по методологии науки: Переводы с англ. и нем. / общ ред. и отв. вступ. ст. И. С. Норский. – М.: Прогресс, 1986-542 с.;
3. Кун Т. Структура научных революций / Томас Кун; пер. с англ. И. З. Налетова. – М.: АСТ, Москва, 2009. – 317 [3] с.;
4. Самуэльсон Пол А., Нордхаус Вильям Д. Экономика: Пер с англ. – М.: «Издательство БИНОМ», 1997.- 800 с.: ил.;
5. Журавлева Г. П. , Поздняков Н. А., Поздняков Ю. А. Экономическая теория. Микроэкономика: Учебник. – М.: ИНФРА – М, 2015. – 440 с.;
6. Мэнкью Н. Г. Принципы экономикс.4-е изд. / пер. с англ. А. Смольского, О. Табеловой. СПб.: Питер, 2009.- 672 с.:ил.;
7. Блауг Марк.Методология экономической науки, или как экономисты объясняют.Пер с англ.НП»Журнал вопросы экономики», 2004. – 416 с.; (88)
8. Əlləzov Q. S. İqtisad elminin nəzəri- metodoloji əsaslarının tarixi inkişafı (Monoqrafiya). Bakı: “İqtisad Universiteti” nəşriyyatı, 2009.- 326 səh.;
9. Хендриксен Э. С. , Ван Бреда М. Ф. Теории бухгалтерского учета: Пер. с англ. / Под ред. проф. Я. В. Соколова. - М.: Финансы и статистика, 1997. – 576 с.: ил.;
10. Мэтьюс М. Р., Перера М. Х. Б. Теория бухгалтерского учета: Учебник / Пер. с англ. под ред. Я. В. Соколова, И. А. Смирновой. – М.: Аудит, ЮНИТИ,1997. – 408 с.;
11. Концептуальные основы представления финансовых отчетов http://www.minfin.gov.by/upload/accounting/acts/34753_GVT_Conceptual_Framework_March_2018_Final.pdf-70 с.;
12. Aleksander Devid, Britton Anne, Yorissen Ann. Maliyyə hesabatının beynəlxalq standartları: nəzəriyyədən praktikaya / Rus dilindən tərcümə. Tərcümənin elmi redaktoru: V. M. Quliyev. Bakı, “İqtisad Universiteti” Nəşriyyatı, 2010.- 762 səh.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 04.10.2021

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 08.10.2021

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2021

TURİZMİN RƏQABƏTQABİLİYYƏTLİLİYİNİN ƏSAS GÖSTƏRİCİLƏRİNİN KOMPLEKS TƏHLİLİ

Leyla Hacıyeva

*Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
İqtisadiyyat kafedrasının dosenti, iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru
AZ1072, Bakı, Həsən Əliyev, 135
hajiyeval@mail.ru*

Açar sözlər: turizm sektoru, rəqabətqabiliyyətlilik, səyahət və turizmin rəqabətqabiliyyətliliyi indeksi, subindeks, turizm infrastruktur.

Ключевые слова: сектор туризма, конкурентоспособность, индекс конкурентоспособности путешествий и туризма, субиндекс, инфраструктура туризма.

Keywords: tourism sector, competitiveness, travel and tourism competitiveness index, sub-index, tourism infrastructure.

Leyla Hacıyeva

Turizmin rəqabətqabiliyyətliliyinin əsas göstəricilərinin kompleks təhlili

Xülasə

Məqalədə turizmdə rəqabət anlayışına müxtəlif yanaşmalar tədqiq olunur. Qeyd olunur ki, pandemiya şəraitində turizmin inkişafı üçün onun rəqabətqabiliyyətliliyi göstəricilərinin kompleks təhlilinə zərurət yaranır. Rəqabətqabiliyyətlilik amilləri dünya turizm bazarında ölkənin milli rəqabət üstünlüklərini təqdim edir və potensial rəqiblər arasında ayrı-ayrı turizm destinasiyalarının milli xüsusiyyətlərini, cəlbediciliyini və təkrarsızlığını müəyyən edir. Turizmin rəqabətqabiliyyətlilik amilləri Ümumdünya İqtisadi Forumun ekspertləri tərəfindən müəyyən olunur və turizm sektorunun rəqabətqabiliyyətlilik indeksinin formalaşdırılması üçün istifadə olunur. Rəqabətqabiliyyətlilik göstəriciləri dörd qrup üzrə təsnifləşdirilir ki, bunlara əlverişli mühit, turizm və səyahət siyasəti, infrastruktur, təbii və mədəni resurslar aiddir. Turizmin rəqabətqabiliyyətliliyinin göstəricilərinin kompleks təhlili nəticəsində ölkədə turizm infrastrukturunun cəlbediciliyi müəyyən edilir və inkişaf səviyyəsi qiymətləndirilir.

Məqalədə turizmin rəqabətqabiliyyətliliyi indeksləri sistemli təhlil olunur, qeyd olunur ki, bu göstəricilərin yaxşılaşdırılması ölkədə turizmin inkişafına təkan verəcək.

Лейла Гаджиева

Комплексный анализ основных показателей конкурентоспособности туризма

Резюме

В статье исследуются различные подходы к понятию конкуренции в туризме. Отмечается, что для развития туризма в условиях пандемии необходим комплексный анализ показателей его конкурентоспособности. Факторы конкурентоспособности представляют национальные конкурентные преимущества страны на мировом туристическом рынке и определяют национальные особенности, привлекательность и уникальность отдельных туристических направлений среди потенциальных конкурентов. Факторы конкурентоспособности туризма определены экспертами Всемирного экономического форума и используются для формирования индекса конкурентоспособности туристической отрасли. Индикаторы конкурентоспособности подразделяются на четыре группы, включая благоприятную окружающую среду, политику туризма и путешествий, инфраструктуру, природные и культурные ресурсы. В результате комплексного анализа показателей конкурентоспособности туризма определяется привлекательность туристической инфраструктуры в стране и оценивается уровень ее развития.

В статье методом системного анализа исследуются индексы конкурентоспособности туризма, отмечается, что улучшение этих показателей придаст импульс развитию туризма в стране.

Leyla Hajiyeva
Comprehensive analysis of the main indicators of tourism competitiveness
Summary

The article examines various approaches to the concept of competition in tourism. It is noted that for the development of tourism in the context of a pandemic, a comprehensive analysis of indicators of its competitiveness is required. Competitiveness factors represent the national competitive advantages of the country in the global tourism market and determine the national characteristics, attractiveness and uniqueness of certain tourist destinations among potential competitors. The factors of tourism competitiveness are determined by experts from the World Economic Forum and are used to form the competitiveness index of the tourism sector. Competitiveness indicators are classified into four groups, including favorable environment, tourism and travel policies, infrastructure, natural and cultural resources. As a result of a comprehensive analysis of indicators of tourism competitiveness, the attractiveness of the tourism infrastructure in the country is determined and the level of its development is assessed.

The article analyses the indices of tourism competitiveness systematically and it is noted that the improvement of these indicators will give an impetus to the development of tourism in the country.

Ədəbiyyat

1. Бакиева Г.Р. Особенности анализа и оценки деятельности предприятий туризма. Вестник СГУТиКД, 2011, №3 (17)
2. Капустина Л., Вязовская В. Конкурентоспособность стран на мировом рынке туристских услуг. УГЭУ, Екатеринбург, 2017, 166 с
3. Ласси М.Ю. Анализ подходов к оценке конкурентоспособности регионального туризма в России. *Vaikal Research Journal*, 2017, т.8, №2
4. Экономика : учебник / под ред. А. И. Архипова, А. Н. Нестеренко, А. К. Большакова. М.: Проспект, 2005
5. Akvile Cibinskiene, Gabriele Snieskiene. Evaluation of city tourism competitiveness. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 213 (2015) 105 – 110. 20th International Scientific Conference Economics and Management - 2015 (ICEM-2015)
6. Vacsı, Zs. (2019). Tourism competitiveness and security. *Proceedings of the III International Scientific Conference on Tourism and Security (Zalakaros, 4 December 2018)*, p.231-240
7. Beatriz Rodríguez-Díaz, Juan Ignacio Pulido-Fernández. Sustainability as a Key Factor in Tourism Competitiveness: A Global Analysis. *Sustainability* 2020, 12, 51; doi:10.3390/su12010051
8. Gisela Casado Salguero, José A. Jiménez Quintero. Competitive Intelligence in the Tourism Sector, with special focus on Southern Europe. *Tourism & Management Studies*. 12(1), 2016, p.136-144
9. Nuria Rodríguez-López, M. Isabel Diéguez-Castrillón and Ana Gueimonde-Canto. Sustainability and Tourism Competitiveness in Protected Areas: State of Art and Future Lines of Research. *Sustainability* 2019, 11, 6296; doi:10.3390/su11226296
10. Travel&Tourism, *Global Economic Impact&Issues*, 2017. www.wttc.org/research/economic-research/economic-impact-analysis
11. The Travel and Turizm Competitiveness Report 2019

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 22.09.2021

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 28.09.2021

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2021

SİĞORTA ŞİRKƏTLƏRİNİN RƏQABƏTƏ DAVAMLILIĞININ QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

Vüqar Qənbərov

Azərbaycan Respublikası Dövlət İqtisad Universitetinin

Mühasibat uçotu kafedrasının dissertantı

AZ 1001, Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi 6

e-poçt: Vüqar.qanbarov.bbu@gmail.com

Açar sözlər: sığorta, sığorta haqları, sığorta ödənişləri, rəqabət, rəqabətə davamlılıq, sığorta sistemi.

Keywords: insurance, insurance premiums, insurance payments, competition, competitiveness, insurance system.

Ключевые слова: страхование, страховые взносы, страховые выплаты, конкуренция, конкурентоспособность, система страхования.

Vüqar Qənbərov

Sığorta şirkətlərinin rəqabətə davamlılığının qiymətləndirilməsi

Xülasə

Məqalədə sığorta şirkətlərinin sığorta fəaliyyətinin əhəmiyyəti göstərilir. Sığorta fəaliyyətinin tənzimlənməsində sığorta şirkətlərinin və dövlətin rolu qeyd olunur. Məqalədə dövlətin bu sahənin inkişafı üçün qəbul etdiyi qanun layihələri öz əksini tapmışdır. Sığorta şirkətlərinin rəqabət qabiliyyətinin artırılması imkanları təhlil edilir. Sığorta şirkətlərinin ölkə daxilində və xaricdəki rəqabət imkanları və fəaliyyəti göstərilir. Sığorta şirkətlərinin gəlirləri müxtəlif dövrlər üzrə müqayisəli şəkildə təhlil edilmişdir. Sığorta şirkətlərinin rəqabət qabiliyyətinin artırılması yolları göstərilir və müəyyən təkliflər verilir.

Вугар Ганбаров

Оценка конкурентоспособности страховых компаний

Резюме

В статье показано значение страхования деятельности страховых компаний. Отмечена роль страховых компаний и государства в регулировании страховой деятельности. В статье отражены принятые государством законопроекты по развитию данной сферы. Проанализированы возможности повышения конкурентоспособности страховых компаний. Указаны конкурентные возможности и деятельность страховых компаний в стране и за рубежом. Сравнительно анализируется доход страховых компаний за разные периоды. Показаны пути повышения конкурентоспособности страховых компаний и внесены определенные предложения.

Vugar Ganbarov

Assessing the competitiveness of insurance companies

Summary

The article shows the importance of insurance activities of insurance companies. The role of insurance companies and the state are noted in the regulation of insurance activities. The article reflects the bills adopted by the state for the development of this area. The possibilities of increasing the competitiveness of insurance companies are analyzed. Competitive opportunities and activities of insurance companies in the country and abroad are indicated. The income of insurance companies is analysed comparatively for different periods. The ways of increasing the competitiveness of insurance companies are shown and certain proposals are made.

Ədəbiyyat

1. "Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi" 2020-2025
2. Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının icmal göstəricilər 2016 - 2019.
3. Xankişişiyev B. Sığorta fəaliyyətinin əsasları. Bakı 2006.
4. Xudiyev N.N. Sığorta işi .Bakı ,2003
5. Xan hüseyin Kazımlı, İbrahim Quliyev, İqtisadi risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi. Bakı - 2011.
6. www.isb.az
7. www.stat.gov.az
8. www.google.com
9. www.Fimsa.az
10. www.atasigorta.az
11. www.banco.az

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 22.09.2021

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 27.09.2021

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2021